

Maija Airas
CIMO 22.11.2006

Katsaus NORTH-SOUTH –ohjelman tuloksiin

NORTH-SOUTH Higher Education Network Programme on verkostoyhteistyöohjelma, jonka tavoitteena on ollut luoda pysyviä yhteistyösuhteita suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen välille ja siten edistää kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Ulkoasiainministeriön Suomen kehitysyhteistyömäärärahoista ohjelmalle kohdentama rahoitus on ollut yhteensä 2 542 000 euroa vuosina 2004–2006.

Ohjelmassa on tuettu suomalaisten korkeakoulujen verkostoyhteistyötä Saharan eteläpuolisen Afrikan maiden sekä Perun ja Egyptin korkeakoulujen kanssa. Tuki verkostoille on myönnetty apurahoina vastavuoroiseen opettaja- ja opiskelijavaihtoon. North-South -ohjelman hallinnoinnista on vastannut CIMO.

North-South –ohjelma arvioitiin talvella 2006. Saatujen myönteisten kokemusten ja tulosten perusteella ulkoasiainministeriö on päättänyt osoittaa ohjelman jatkovaiheelle (*North-South-South Higher Education Institution Network Programme*) vuosiksi 2007-2009 rahoitusta yhteensä 4.5 miljoonaa euroa.

Ainutlaatuinen malli koulutusyhteistyöhön kehitysmaiden kanssa

3-vuotisen North-South -ohjelman aikana on yhteistyössä korkeakoulujen ja muiden ohjelmaan osallistuvien tahojen kanssa kehitetty ainutlaatuinen malli koulutusyhteistyöhön suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen välille. Luotua verkostoyhteistyön mallia voidaankin pitää ohjelman keskeisenä saavutuksena.

Ohjelma rakentuu vastavuoroisuudelle sekä korkeakoulujen ja laitosten sitoutumiselle. Kukin osapuoli satsaa yhteistyöhön, myös taloudellisesti, sillä korkeakoulut ovat esimerkiksi itse vastanneet yhteistyöstä aiheutuvista hallinnollisista kuluista. Näin on saatu aikaan pitkäjänteistä yhteistyötä, jonka taustalla on kaikkien osallistuvien korkeakoulujen todellinen intressi ja halu edistää osaamista. North-South -ohjelman malli on herättänyt kiinnostusta myös kansainvälisesti.

North-South -ohjelma on täydentänyt merkittävällä tavalla suomalaisten korkeakoulujen kansainvälistä toimintaa ja tarjonnut mahdollisuuden syventää yhteistyötä Pohjoisen ja Etelän välillä.

Globalisaatiolla on monet kasvot. Se ei tarkoita vain markkinoiden laajenemista ja taloudellista kasvua Aasiassa. Globalisaatio koskettaa eri tavoin maapallon eri alueita ja siksi on tärkeää, että koulutusjärjestelmämme tuottaa asiantuntijoita, jotka ymmärtävät globaalia kehitystä eri näkökulmista. North-South -ohjelma on palvellut myös tätä tavoitetta.

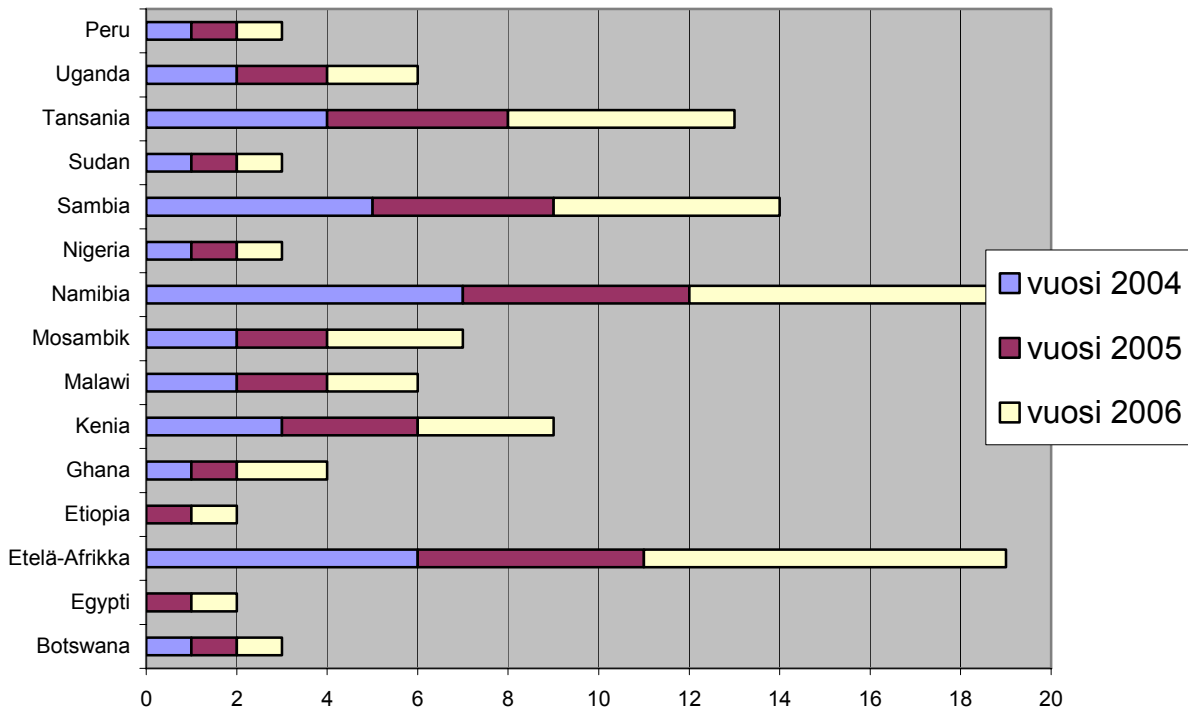
Korkeakoulut innolla mukaan

Korkeakoulujen mielenkiinto osallistua ohjelmaan on ollut suurta. North-South -ohjelman ensimmäisellä hakukierroksella vuonna 2004 hakemuksia saatiin kaikkiaan 58 korkeakouluverkostolta. Tukea voitiin kuitenkin myöntää vain 20 verkostolle. Ohjelman luonne ja budjetti ovat rajoittaneet uusien verkostojen hyväksymistä myöhemmilläkin hakukierroksilla (v. 2005 2, v. 2006 1). Nyt pilottivaiheen lopulla ohjelman rahoituksella toimii yhteensä 23 korkeakouluverkostoa.

Kuluvan lukuvuoden keskimääräinen rahoitus on noin 35 000 euroa verkostoa kohti. Verkostoille myönnetty rahoitus käytetään kokonaisuudessaan opiskelija- ja opettajaliikkuvuuteen, esimerkiksi hallinnollisista kuluista tai vaihtoon lähetettävien opettajien palkkakuluista vastaavat korkeakoulut itse.

Yhteistyötä on tehty yhteensä 15 partnerimaan kanssa, aktiivisimmin Suomen kehitys yhteistyön pitkäaikaisten kumppanimaiden kuten Namibian, Sambian, Tansanian ja Mosambikin kanssa. Eniten yhteyksiä on eteläafrikkalaisiin korkeakouluihin.

Verkostojen kumppanimaat (2004-2006)

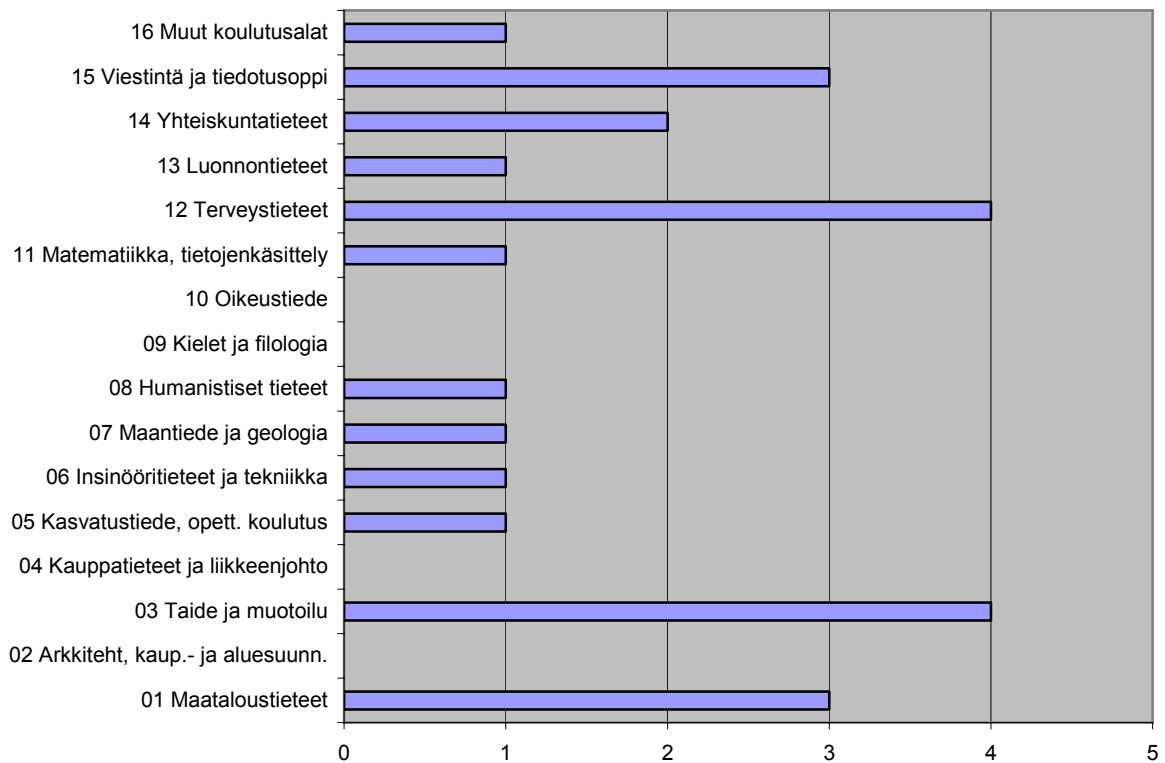

Suomalainen korkeakoulukenttä laajasti edustettuna, Etelän korkeakouluja lähes kaksinkertainen määrä

North-South -ohjelma kattaa budjettiinsa nähden laajasti koko suomalaisen korkeakoulukentän. Verkostoissa on mukana yhteensä 24 korkeakoulua (9 yliopistoa ja 15 ammattikorkeakoulua) eri puolilta Suomea. Etelän kumppanikorkeakouluja yhteistyöhön osallistuu kaikkiaan noin 40 (ks. liitteenä oleva lista verkostoista ja niiden kumppanikorkeakouluista).

North-South -ohjelma on avoin kaikille tieteenaloille ja tuetut verkostot edustavatkin laajasti eri aloja. Aktiivisinta osallistuminen on ollut terveystieteiden ja taiteen alalla. Verkostoissa tehdään yhteistyötä myös esimerkiksi kestävän matkailun, metsätieteiden, kirjastoalan, opettajankoulutuksen sekä tietojenkäsittelytieteen alalla.

Hyväksytyt hankkeet aloittain 2004-2006

Vaihdossa yli 600 opettajaa ja opiskelijaa

Ohjelman aikana on myönnetty yhteensä 607 apurahaa, joista 375 opiskelijavaihtoon, 206 opettajavaihtoon sekä 26 valmisteleville ja hallinnollisille vierailuille. Ohjelman alkuperäisiin tavoitteisiin verrattuna opettajavaihtoon on kohdennettu enemmän apurahoja, sillä tämä on nähty hyväksi tavaksi aloittaa yhteistyö. Vaihto on yleisesti ottaen toteutunut suunniteltua vastavuoroisempana.

Myönnetyt apurahat 2004–2006

Toiminnot	2004	2005	2006	Yhteensä
Valmistelevat vierailut	11	5		16
Hallinnolliset vierailut			10	10
Opiskelijaliikkuvuus				
- lähtevät opiskelijat	50	63	68	181
- saapuvat opiskelijat	48	71	75	194
Yhteensä	98	134	143	375
Opettajaliikkuvuus				
- lähtevät opettajat	35	29	33	97
- saapuvat opettajat	39	31	39	109
Yhteensä	74	60	72	206

Vaihdossa olleiden opettajien ja opiskelijoiden määrä tulee todennäköisesti ylittämään ohjelmalle asetetut tavoitteet ja myönnettyjen apurahojen määrän, sillä korkeakoulut ovat lähettäneet opettajia ja opiskelijoita vaihtoon osin myös omalla kustannuksellaan. Suosituimmat vaihtomaat alustavien tilastojen perusteella ovat Uganda, Sambia, Etelä-Afrikka ja Mosambik. Suomeen on tullut eniten opiskelijoita Namibiasta, Sambiasta, Ugandasta ja Mosambikista. Opettajavaihto noudattelee suurin piirtein samoja linjoja.

Yhteistyöllä uusia sisältöjä ja menetelmiä opetukseen

Korkeakoulut arvioivat saavuttaneensa yhteistyöllä monenlaisia laadullisia tuloksia kuten uusia koulutusohjelmia, kursseja ja opetussisältöjä. Opetuksen laatua on parannettu kehittämällä opetusmenetelmiä ja -materiaalia. Uusista sisällöistä ja menetelmistä on ollut hyötyä etenkin Etelän kumppanikorkeakouluille. Korkeakoulujen kansainvälistymistä on tuettu mm. vaihtamalla ja levittämällä opiskelija- ja opettajavaihdon hyviä käytäntöjä. Sekä koulutuksen laadun että kansainvälistymisen edistämisen nähdään vahvistavan Etelän korkeakoulujen omaa vetovoimaa.

North-South -verkostoissa on usein mukana useampia Etelän korkeakouluja ja lisääntynyt yhteistyö niiden välillä on merkittävä saavutus. Ohjelman tuloksena on solmittu uusia yhteistyösopimuksia Suomen ja kehitysmaiden korkeakoulujen välillä. Osassa verkostoja koulutusyhteistyö on syventyessään johtanut myös tutkimusyhteistyöhön.

Opiskelijakokemukset lisäävät omalta osaltaan tietoisuutta kehityskysymyksistä

Opiskelijoille ohjelma on tarjonnut mahdollisuuksia sekä opiskeluun kumppanikorkeakouluissa että käytännön harjoitteluun esimerkiksi terveysasemilla ja metsäalan yrityksissä. Olennaista on vaihdossa tehtyjen opintojen täysimääräinen hyväksiluku kotimaassa suoritettavaan tutkintoon. Kaikki opiskelijat palaavat vaihtojakson jälkeen omaan korkeakouluunsa jatkamaan opintojaan.

Vaihdosta palanneet ovat jakaneet kokemuksiaan esimerkiksi blogeissa ja palautetilaisuuksissa. Kehitysvaihto on innostanut suomalaisia opiskelijoita kertomaan ja julkaisemaan kokemuksiaan mm. kirjan ja näyttelmän muodossa. Moni on myös oppinnyt omasta vaihdostaan palannut vaihdon aikana oppimaansa. Voidaan arvioida, että ohjelma on tätä kautta lisännyt tietoisuutta kehitysvaihdosta ja kehityskysymyksistä Suomessa laajemminkin.

Verkostoyhteistyö vahvistaa kumppanimaiden korkeakoulujen vetovoimaa

North-South -ohjelmassa olennaista on, että kaikki liikkuvuus ja yhteistyö tapahtuu verkostoissa. Juuri verkostoyhteistyön malli mahdollistaa sen, että vaihdoista saadut kokemukset, uusi osaaminen ja tieto eivät hyödytä ainoastaan liikkuvia yksilöitä, vaan ankkuroituvat korkeakouluihin pysyvämmiin. Parhaimmillaan opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuus saa aikaan monenlaisia kehitysvaihtoja etenkin Etelän korkeakouluissa. Kehitystavoitteiden konkretisointi on tosin osoittautunut osin haasteelliseksi ja ohjelman jatkovaiheessa tähän kiinnitetäänkin painokkaammin huomiota.

Jokainen kehitysmaiden ja korkeakouluyhteistyön parissa työskentelevä joutuu pohtimaan toimintansa suhdetta riskiin lisääntyvästä aivovuodosta. Selvää on, että kehitysyhteistyövarat on kohdennettava toimintaan, joka luo parempia edellytyksiä kehitykselle juuri Etelän kumppanimaiden North-South -ohjelmalla tähän päästään, kun kumppanimaiden korkeakoulujen voimavarat ja osaaminen kasvavat, opettajakapasiteetti vahvistuu ja korkeakoulujen vetovoima lisääntyy Pohjoisen korkeakoulujen kanssa tehtävän pitkäjänteisen verkostoyhteistyön ansiosta.

Suomelle, jota kansainvälisesti pidetään koulutuksen mallimaana, on luontevaa panostaa kehitysyhteistyössään myös korkeakoulutuksen kehittämiseen. Perusopetuksen alalla tehtävän kehitysyhteistyön ohella meillä ymmärretään myös korkeakoulutuksen merkitys yhteiskuntien kehitykselle.

